

DVIJE ZNANSTVENE PARADIGME U HRVATSKOJ ETNOLOGIJI: ANTUN RADIĆ I MILOVAN GAVAZZI

SAŽETAK

Temeljem etnološkoga rada dvojice hrvatskih etnologa - Antuna Radića (1868—1918) i Milovana Gavazzija (1895—1992), autorica daje pregled pretežnoga dijela hrvatske etnologije XX. stoljeća. Dok dominantnu, Gavazzijevu paradigmu ocjenjuje starijom, u Radićevu djelu prepoznaje neke elemente u suzvučju sa svjetskom kulturnom antropologijom njegova doba i druge polovice XX. stoljeća. U hrvatskoj je etnologiji, međutim, do neke mjere prisutan samo Radićev etnografski kanon, te neke postavke kompatibilne s Gavazzijevim pristupom.

Iako djeluje kasnije, u djelima Milovana Gavazzija moguće je po metodama i teoriji prepoznati *stariju* hrvatsku etnologiju; stoga se u nekim dijelovima teksta o njoj govori kroz prizmu vremenski ranijega, no iz današnje perspektive *suvremenijega* pristupa Antuna Radića. Gavazzijev *kulturnohistorijski* pristup, iako zapravo izložen već u razdoblju između dvaju svjetskih ratova, postao je kanonom etnološke djelatnosti u Hrvatskoj tijekom druge polovice XX. stoljeća. Pače, i koncem XX. stoljeća, on dominira nastavnom i istraživačkom djelatnošću jedine etnološke obrazovne institucije u Hrvatskoj.

Dok u Gavazzijevu slučaju doista možemo govoriti o znanstvenoj paradigmi, u smislu u kojemu je definira Thomas Kuhn, može se raspravljati je li Radić utemeljitelj određene etnološke paradigme. Naime, premda ga je najavio u uvodu svomu etnografskom upitniku, Radić nije napisao cjeloviti teorijsko-metodski iskaz. Nadalje, osim toga etnografskog naputka, koji je, zahvaljujući radu *Odbora za narodni život i običaje*, potaknuo etnografski rad u Hrvatskoj, Radić nema etnoloških radova u kojima bi prikupljenu etnografsku građu analizirao. Vezano uz ta dva razloga, Radić nije imao izravnih nasljednika, tj. na njegovim zasadama nije izrasla Gavazzijevoj etnologiji paralelna etnološka paradigma; eventualno tek možemo govoriti o Radićevoj etnografskoj paradigmi, koja se u nekim elementima pokazuje vrlo modernom. Od njegovih teorijskih koncepcija u hrvatskoj su etnologiji zaživjele tek neke, primjerice teorija o dvije kulture (seljačkoj i "gospodskoj"), te postavka o seljačkoj kulturi kao narodnoj kulturi.